

UKA 2015/15

Randi Vestergaard Evaldsen

29. sept. 2015

Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa
(Naalakkersuisut Siulittaasuut)

Aningaasaqarneq sussaangitsoq. Aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiorneq. Naartuersittarnerit amerlavataartut. Avaleraasaqqortoorniarneq sussaangitsoq, ilaalu ilanngullugit. Nuanniitsunut imaluunniit ajortunut ujartuiniaraanni, naammangittaalliutissanik ulikkaarpoq. Demokraatiniit pissutsit isumalluarluta takorusuppagut.

Paatsooqinasinnga; inuiaqatigiinni ajornartorsiuteqarluta imaannaanngitsunillu suliassaqluta ilisimaqqinnaarparput, taamaattorli nalunngilarput piviusorsioortunik siunissarlu ungasinnerusoq isigalugu aaqqiissutissanik nassaarsinnaalluta. Pisariaqarporli Inatsisartuni issiasugut, suleqatigiinnisarput, sapinngisamillu amerlanerpaat isumaqatigiissutigisinnaasaannik aaqqiinissaq. . Pisariaqarporli aamma artornartunik aalajangiinissatsinnut piareersimanissarput, inuiaqatitta akornanni nuanniigineqarsinnaasunik.

Ataatsimut isigalugu Demokraatini kissaatigaarput, qinigaaffiup sinnerani aaqqissuusseqqinnernik annertuunik aallartisaasoqarnissaa. Tassani pingaaruteqarpoq eqqaamassallugu aaqqissuusseqqinnerit tassaassammata siunissaq ungasinnerusoq isigalugu aaqqiineq –isumaqarsinnaavorlu, aaqqissuusseqqinnerit uani qinigaaffiup ingerlanerani malugineqanngitsoorataarnissaat. Pisariaqarporli aaqqissuusseqqinnissaq, siunissami pitsaasumik tungiusinnaanissatsinnut.

Tamatuma saniatigut aamma sulinissaq akilersinnaasariaqalerpoq suliffimmillu aallartitsinissaq pilerinarnerusariaqarpoq. Inuiaqatigiit pisariaqartippaat suliffiit namminersortut amerlanerit ingerlalluarnerusullu. Inuiaqatigiit pisariaqartippaat inuit pisortanit pilersorneqarunnaarlutik sulilernissaat.

Aaqqissuusseqqinneriteqqarsaatigalugit pingaaruteqarpoq eqqaassallugu aaliangiinerit ilaat tamatsinnut artukkiissammata artornassallutillu, pisariaqavippulli.

Aaqqissuusseqqinneritilaatigut siunertaraat nunatta karsia aningaasaateqarnerulernissaa - imak isumaqarpoq, kikkut tamarmik pisinnaangillat - aamma inoqartariaqarpoq tunniussisussanik. Utoqqalinersiat eqqarsaatigalugit isumaqassaaq uattut ukiullit sivisunerusumik sulisariaqarnissarput ullumikkumut naleqqiullugu. Ullumikkut soraarninngortoqartarpoq 65-nik ukioqaleraanni . Siunissami tamanna allanngussaaq, tungiuineq ullumi nalunngisarput attatiinnassagutsigi. Tamanna kingusinnerusukkut uterfigissavara.

Takornariartitsineq ineriartorluaqqullugu pitsaasunik sinaakutissanik pilersitsisariaqarpugut - tassunga atatillugu attaveqarnek ullumimut naleqqiullugu pitsaaanerusoq eqqarsaatigilluangaanerusorlu pisariaqarpoq. Pisariaqarpoq eqquilluartunikaalajangiinissarput. Kalaallit Nunatsinnut pitsaanerpaat ujartussavagut, Aaliangiinerit aningaasaliinerillu ataasiaannarluta aaliangersinnaavagut/atorsinnaavagut, taamaammat pingaarluinnarpoq sumi najugarisaq, sumi qinersiseqarnek uani alalaassallugu. Tassunga atatillugu pingaaruteqarpoq siunnersortissarsiornissarput isumassarsiornissarpullu eqqaamiutsinnut Islandimut. Tassani piffissap sivikitsuinnaap ingerlanerani takornariarpassuit tikisinneqartalernikuupput tamannalu iluatsitsineq isumassarsiorfigisariaqarparput.

Attaveqarnek eqqarsaatigalugu Demokraatini aaqqiissutissanik ujarlerusuppugut sapinngisamik inuit amerlanerpaat iluaqutissarsivigisinnaasaannik, ajoraluartumilli aaqqiissutissaqanngilaq kikkut tamarmik iluarisaannik. Pingaarutilerujussuuvoq tamatuma eqqaamanissaa.

Inuussutissarsiornek

Demokraatiniit miserratigerusunngilarput nunarput aningaasarliorluinnarmat. Isumaqatigaarput iluarsaassinerit pisariaqarmata, sipaarutit pisariaqartut kiisalu pingaarnersiuneritpinngitsoorsinnaanginnatsigit. Taamatulli oqareerluta isumaqarpugut, aningaasaliinissaq pisariaqartoq. Aningaasarsiornikkut ajornartorsiornek sipaarnerinnakkut aningorneqarsinnaangilaq - aningaasanik isertitsiniaraanni aningaasanik atuinissaq pisariaqarpoq. Aamma pisariaqarpoq namminersorlutik inuussutissarsiortut atugarisitaat

pitsanngorsarnissaat. Tassaniipput ineriartortitsinissamut periarfissat suliffinnillupilersitsinissamut periarfissat.

Taamaattumik Demokraatini aalajangiusimavarput inuussutissarsiutinut tunngatillugu oqaatigiuarsimasarput. Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat oqilisarussuppagut aamma nalikilliliinissamut periarfissat pitsanngorsarusuppagut ulloq 1. januar 2013 aallarnerfigalugu ajorseriaataasut ilaatigut atorunnaarsinnerisigut.

Upperaarput suliffiutillit iluanaaruteqarneruppata taava suliffinni ataasiakkaani aningaasaliinissaq periarfissarissaarnerussasoq. Ineriartortitsinissaq tunngavilerneqassaaq suliffissallu neqeroorutigineqarsinnaasut amerlinissaat Demokraatiniit upperaarput. Taamatut iliornikkut suliffiit ingerlaannarsinnaanissaanutperiarfissagissaarnerulissapput.

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut kaammattorusuppagut namminersortunngorsaanissaq pillugu ataatsimiititaliarsuarmik pilersitseqqullugit, namminersorlutik oqartussat suliffiutaannik taamatullu ingerlatseqatigiiffinnik pisortat ingerlataannik misissuisussanik, siunertaralugu taakku innersuussuteqarnissaat sorliit ingerlatseqatigiiffiit namminersortunngorsassagaanni pitsaanerussanersoq.

Aaqqissuusseqqinnerit

Pisariaqarpoq aaqqissuusseqqinneritt pisariaqartut sapinngisamik sukkanerpaamikaallartinneqarnissaat. Sivisuallaamik utaqqereerpugut. Pissutaagunarpoq suliap nuanniitsuunera. Iluarsartuussinerit arlatsinnut annernartussaapput aamma qularnanngilaq suliap imaannaanngitsuunissaa. Taamaakkaluartoq aaqqissuusseqqinnissaq pisariaqarpoq, piviusunngortittariaqarlunilu, tungiuineq pitsaasoq piginnassagutsigu.

Tamtumunnga ataatillugu aamma pingaaruteqarpoq aaqqissuusseqqinnerup aallaqqaataaniik piviusorsiorluta siunissamut isiginissarput. Assersuutigalugu 2015-mi Naalakkersuisut politikikkut aningaasarsiorneq pillugu nassuiaamminni allapput, pensionisiaqalernissamut ukiut marloriarlugit ukiumik ataatsimik qaffanneqartassasut. Tassa imaappoq pensionisiaqalersinnaanermut ukiut killigitinneqartut ukiut ingerlanerinni marloriarlugit

qaffanneqassapput. Demokraatiniit isumaqarpugut naammanngitsoq. Allatut ajornartumik utoqqaat amerliartornerat piviusorsiorluta qiviartariaqarparput. taamaammat piviusorsiornerunngilaq isumaqartuassagutta uattut ukiullit pensionisiaqartalernissaat 70-nik ukioqalertigata. Allatut ajornartumik qularnaartariaqarparput iluarsiinissamut tunngavilersuilluarnissarput.

Pensionisiaqalersinnaanermut ukiut killingat qaffatsinnissaa, agguaqatigiisillugu inuummartusiartornerput peqatigalugu, qujanartumik qaffakkiartormat, tamatumalu kinguneranik qujanartumik asasagut inooqatiginerusinnaaleriartorpagut.

Aaqqissuusseqqinnerit allat aamma taamaassapput. Allatut ajornartumik aallartittariaqarpugut - annernassagaluarpataluunniit.

Demokraatiniit tamatumunnga atatillugu kaammattuutigissavarput Naalakkersuisut partiinik tamanik aggersaanissaat aaqqissuusseqqinnerni periarfissarsiornissaq siunertaralugu, aamma partiit assigiinngitsut sunnuteqarnissaannut periarfissikkumallugit, isummersornissaannullu, Naalakkersuisut siunnersuuteqartinnagit. Isumaqarpugut periuseq tamanna pitsaanerussasoq siunissami aaqqissuusseqqinnerit pillugit sapinngisamik amerlanerpaat suleqatigiilernissaannut.

Mittarfiit

Immikkoortoq annertoq kingulleq tikikkusutara tassaavoq mittarfiit. Mittarfiit naatsumik oqaatigalguu marlunnik pingaarnernik atuuffeqarput;

1. Nunarput ataqatigiisissavaat tamatta naapertuunnerpaamik angalasinnaaqulluta.
2. Inissineqartassapput sananeqarlutillu, inissisimaffitsinik angissusertillu tunngavigalugu takornariaqarnermut inuussutissarsiutinullu allanut ikorfartuisinnaasunngorlugit.

Massakkut ajornartorsiutini annersaavoq, Kangerlussuarmi atlanti qulaallugu timmisartunut mittarfiup qeriuannarnermik (permafrostimik) eqqugaaqqanera taamaattumillu iluarsaanneqartariaqarlunnersimalluni. Attaveqarnermut Naalakkersuisup ulloq 31. august 2015 § 37 tunngavigalugu apeqquteqaammut akissummini imak allappoq, iluarsaassinissamut 2 milliarder koruunit atorneqassasut. Taava apeqqutisialanngorpoq taama akisutigisumik

iluarsaassisoqassanersoq imaluunniit immikkut akilersinnaanerussanersoq allami inissisimasumik atlantiku qulaallugu timmisartunut mittarfiliortoqassanersoq. Demokraatiniit kingulleq isumaqatingaarput tassungalu atatillugu isumaqarpugut, naleqqunnerussasoq atlantiku qulaallugu timmisartut Ilulissanut Nuummullu mittalernissaat.

Ilulissat assortoqarneqarsinnaanngilluinnartumik Kalaallit Nunaanni takornarianik ornigarneqarnerpaajuvoq. Ilulissani timmisartunut suluusalinnut mittarfik tallineqartuuppat illoqarfik taamaasillunilu nunarput takornarianut tikikkuminarnerulissagaluarpoq. Ilanngullugu eqqarsaatiginnitsuussanngilarput illoqarfimmi aalisakkerineq ineriartormat taamaattumillu tunitsivissanut pilerinartunut arlalinnut annguttarnissaq aamma pitsanngortinneqarsinnaanissaa. .

Soorunami suut tamarmik sukumiisumik misissorneqassapput, kisianni tungaviusumik Demokraatiniit isumaqarpugut timmisartunut mittarfik atlantiku qulaallugu timmisartut miffigisinnaasaat Ilulissani Nuummilu sananeqartuuppata naapertuutissagaluartoq - taamaattumik kissaatigaarput timmisartunut mittarfissaq taamaattoq takornartanit aningaasalersorneqartuuppat imatut paasillugu Namminersorlutik Oqartussani nuna allamiunut soqutiginnittunut mittarfiliornissaq mittarfimmillu ingerlatsinissaq isumaqatigiinniutigisariaqaralarpaat, niuernikkut periarfissagissaareroqqullugu.

Pingaaruteqarpoq Nuummi mittarfiup tallineqarnissaa aamma atlantiku qulaallugu timmisartut missinnaalersillugit. Nuuk illoqarfiit pingaarnersaraat , ullumikkut ornitassani pilerigineqarnerpaavoq. Taamaattumik orniginaqaaq ilaasut tikitassaminnut allamut meqqaartariaqartanninnissaat, toqqaannarli apuuffussaminnut apussinnaanngornissaat. .

Pingaartutut isigaarput, illoqarfiit Qaqortoq Tasiilarlu timmisartunut suluusalinnut mittarfittaarnissaat. Angallaneq pillugu isumasioqatigiit nalilernikuuat, inuiaqatigiit aningaasarsiornerat eqqarsaatigalugu iluaqutaassasoq, illoqarfiit taakku pineqartut timmisartunut suluusalinnut mittarfittaartuuppata aamma Demokraatiniit takusinnaanngilarput taama naliliineq allanngortinneqarsimanersoq. Taamaakkaluartorli isumaqarpugut Ilulissani Nuummilu mittarfiit Qaqortumi Tasiilamilu mittarfiliornissanut naleqqiullugu salliutinneqartariaqartut.

Taamaakkaluartorli illoqarfinni pineqartuni innuttaasut ilisimassavaat, ukiorpassuunngitsut ingerlanerini timmisartunut suluusalinnut mittarfittaartinneqarnissartik.

Demokraatiniit paasivarput ataatsimiinnerup ingerlanerani kingusinnerusukkut Naalakkersuisut attaveqarnermut silaannakkullu angallannermut aalajangiiffigisassatut siunnersuutaat oqaluuserissamaaripput, kisianni immikkoortoq ima pingaartitsigaarput isumaqarsimalluta maannagaaq eqqaareertariaqarlugu.

Naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataa

Ataatsimut isigalugu isumaqarpunga Naalakkersuisut Siulittaasuata oqalugiaataa kusanartoq taamatullu siunissaq ungasinnerusooq isigalunilu piviusorsiortoq.

Demokraatiniitnuannaarutigaarput ersarissumik nassuerutigineqarmat inuiaqatigiinnik tunguinermi iluarsartuussisoqartariaqartoq.

Iluarisimaarparput Naalakkersuisut Siulittaasuata inuiaqatigiinnut erseqqissarmagu, aalajangigassat nuannersuinnaanaviannngitsut, pisariaqartulli.

Aamma Demokraatiniit pingaartittuarnikuuarput ukiumiik ukiumut aningaasanut inatsisissat piviusorsioruunissaat aningaasarsiornikkullu akisussaassuseqarnissaat. Taamaattumik Naalakkersuisut Siulittaasuata qutsavigerusuppara paatsuugassaannngitsumik naqissusermagu, sipaarutissatut pilersaarutaasut allannngortinneqassappata, allatut iliortoqassappat tamakkiisumik aningaasaleriikkanik siunnersuuteqartoqassasoq. Nunattalu karsia nutaanik aningaasartuuteqartinneqassappat aamma akilerneqartariaqarput. Taamaasiorluni akisussaassusilimmik atasinnaasumillu politikkeqartoqartarpoq, tamannalu tamatta ilalertariaqarparput.

Naggasiut

Naggataatigut eqqaasitsissutigissavara suut tamarmik oqaatigineqartareeraluartut, taartuinnaannngimmata. Suliffissaaleqisut ikiliartorput aamma naatsorsuutigaaara naalakkersuisoqatigiit ingerlasut politikkeriuannarumaaraat suli ikiliartoqqinnissaat.

Ilinniarsimassuseq qaffakkiartorpoq - kissaatigisatsitut sukkatiginngilaq kisianni ilorraap tungaanut ingerlavugut. Maannakkullu Ilinniartitaanermut Naalackersuisoqarfik pikkorissumik siuttoqarallartillugu qularinngilluinnarparput ilinniartitaanikkut siuariartorneq ingerlaqqikkumaartoq.

Inunnik isumaginninneq eqqarsaatigalu suli annertoorsuarnik ajornartorsiuteqarpugut. Imminut toquttartut amerlavallaaqaat, naartuersittartut amerlavallaaqaat aamma pingitsaaliinerit amerlavallaaqaat, aappaminnik persuttaasartut amerlavallaaqaat aamma inuarternerit amerlavallaarput. Sorpassuit allat taagorsinnaagaluarpakka. Allarpassuarnut naleqqiullugu, maani Inatsisartuni isumaqatigiissutaavoq immikkoortut taasakka iluarsiivigisariaqarigut. Taamaattumik upperaara suleqatigiilluta inuttut ajornartorsiortit tamakku akiorniarlugit nutaanik iluarsiiisutissanik nassaarsinnaasugut. Politikerit uagut susinnaanngilagut innuttaasut suleqataanngippata. Pisariaqartipparput immitsinnut nakkutigillaqqinnerulissasugut aamma immitsinnut isumagillaqqinnerulissasugut. Iliuuseqartoqarsinnaasariaqarpoq takusinnaagaanni inuttut ajornartorsiut alliartulersoq. Allatut oqaatigalugu akulerutillaqqinnerulertariaqarpugut.

Taakkuupput Demokraatiniit ammaanersiorluni oqalugiaammut oqaatigigallarusutagut. Qilanaarpunga partiit allat apeqqutaasa akinissaanut aamma Naalackersuisut apeqqutaanut apeqquteqassagaluarpata. Allat Demokraatit politikkiannut apeqqutissaqarussi kaammattussavassi Demokraatit allatseqarfiannut maileqqullusi imaluunniit Facebookimi quppenermut atorlugu, taava isumagiumaarpara sapinngissamik piaarnerpaamik akineqarnissarsi.

Qujanaq oqaaseqarsinnaagama.